

გაბრიელ თაგაური

ქართული ზღაპრის შესწავლის სამომავლო პერსპექტივები

საქართველოში ბევრი ზღაპარი დაწერილა, ქართულ ხალხურ და ლიტერატურულ ზღაპრებზე არაერთიგ თქმულა, თუმცა შექმნილი ვითარება დღის წესრიგში აყენებს იმ სასარგებლო აუცილებლობას, რომ სკოლის მოსწავლეებს მეტი ინფორმაცია მივაწოდოთ ზღაპრების შესახებ, მოვუთხოვროთ სახელოვან ქართველ მწერალთა დღეისათვის ნაკლებადცნობილ მხარეებზე, გავაცნოთ ფართო საზოგადოებისათვის უცნობი ნაწარმოებები, და ეგებ, ერთობლივი ძალე-ბით ბალისა თუ სკოლის სახელმძღვანელოებიდან უსამართლოდ გამოდევნილი ქართული ზღაპრები კვლავ დავაბრუნოთ სასწავლო პროგრამაში. ვიფიქრობთ, ეს მოსწავლეში კლასგარეშე ლიტერატურის გაცნობის ინტერესსა და მოტივაციასაც საგრძნობლად გაზრდის, რამდენადაც ჩამოქნის მათ „ნებაყოფლობით მკითხველებად“, ამავე დროს, შეაგრძნობინებს ქართული სიტყვის ძალასა და სილამაზეს, გააცნობს ქართულ (აქ: მშობლიურ) ყოფას, წარმოდგენას შეუქმნის ძველი ქართველების საქმიანობისა და მდიდარი ტრადიციების შესახებ. საქმე ისაა, რომ ყველასათვის ნაცნობი დიდი ქართველი მწერლები ლექსების, დრამების, მოთხრობების, ნოველებისა თუ რომანების პარალელურად წერდნენ ზღაპრებსაც. სულ მალე გამოიცემა ალექსანდრე ყაზბეგის უცნობი თხზულებები, სადაც ლექსებთან, პოემებთან და მოთხრობებთან ერთად შესულია რამდენიმე ზღაპარიც; ამით იმის თქმა გვსურს, რომ სახელოვანი ავტორების კიდევ არაერთი ზღაპარი ელის მკვლევარსა და დამფასებელს, და ვინ მოსთვლის - კიდევ რამდენია გასაკეთებელი... საინტერესოა საქართველოს პირველი პრეზიდენტის - ბ-ნი ზვიად გამსახურდიას ერთი პატარა წინასწარმეტყველური ზღაპარი - „სასწორთვალა და აუწონავი ხმის ჭაბუკი“. ეს უკანასკნელი პოლიტიკური პრიზმით ახსნა და ავტორის ძნელად გასავლელ გზას დაუკავშირა პროფ. თენგიზ ჯანჯღავამ. პირველად ეს ზღაპარი 1971 წელს გამოიცა ჟურნ. „ცისკრის“ მე-11 ნ-ში. 20 წლის შემდეგ, 1991 წელს, ერთ-ერთი

სატელევიზიო გამოსვლისას ბ-ნ ზვიად გამსახურდიამ საზოგადოებას გაანდო, რომ ამ რამდენიმე წლის წინ მე და ვწერე ზღაპარი, რომელიც მაშინ ბევრმა ვერ გაიგო და რომელსაც მომავალში მევე გავშიფრავო. გაზ. „სარანგმა“ პრეზიდენტის ეს ნათქვამი მისი მოღვაწეობის დარად სცნო და 1993 წლის 3 ნოემბრის ნომერში ხელახლა გადაბეჭდა ზღაპარი აუწონავ ხმის ჭაბუკზე. ზღაპარი, გარდა იმისა, რომ მკვლევარისა და პრეზიდენტის დაწერილია, გამოირჩევა კიდევ ავტორის უხვი ფანტაზიისა და ლიტერატურულად მდიდარ სახეთა დახატვის უნარით; აქ არაერთ გამოგონილ პერსონაჟსა თუ ქვეყანა-სახელმწიფოს შეხვდებით, როგორც ბიცაა: „სასწოროთვალა, აუწონავი ხმის ჭაბუკი, ყინულეთი, დავიწყების ქალაქი, უკვდავების სახაბაზო, ცოფიანი კატების მინდორი, ცივი თუთიყუშის კლდე, თაღლითი მძივების მდინარე, სიცილის ხიდი, მელისყურა არწივი, დავიწყების მდინარე“. მაგრამ საკითხავიც სწორედ ესაა - გამოგონილია, თუ ალეგორიაა? ჩანს, ავტორმა ალეგორია გამოიყენა, როგორც იმ რეალობის შენიღბვის ხერხი, რომელშიც თავად ცხოვრობდა და მოღვაწეობდა და სინამდვილეში ყველა მისი გამოგონილი პერსონაჟის უკან იმდროინდელი გავლენიანი პოლიტიკოსები დახატა, რომელთა კრახიც (აწ განცდილი, თუ მოსალოდნელი) ოსტატურად აჩვენა ზღაპრის მეშვეობით. ჩვენი ღრმა რწმენით, „მელისყურა არწივში“ „მელ“ აბრევიაცია ამოიკითხება, რომელიც, თავისმხრივ, იშიფრება შემდეგნაირად: მარქსი - ენგელსი - ლენინი. შესაბამისად, მელისყურა არწივი გამოდის მაქრსისტულ-ლენინური იდეოლოგიის მიმდევარ-გამტარებელთა ფარდი ტერმინი; ამდენად, ზღაპრის ავტორს მტკიცედ სჯეროდა, რომ მოვიდოდა დრო, სადაც ბავშვები არა მომწამვლელ იდეოლოგიაზე, არამედ ეროვნული გმირების სამაგალითო ისტორიაზე აღიზრდებოდნენ.

მკითხველისათვის თითქმის უცნობია გრიგოლ რობაქიძის გაუხმაურებელი ზღაპარი „ორი ძმა“, რის გამოც საჭიროდ ვთვლით მასზე ორიოდ სიტყვა მოგახსენოთ. ზღაპარი „ორი ძმა“ დაიბეჭდა 1942 წელს ვესტერმანის ყოველთვიურ ჟურნალში „Westermanns monatshefte“. თვითონ, გრ. რობაქიძე არსად აღნიშნავს ამ ზღაპრის არსებობის შესახებ. მას პირველად მიაკვლია დოქტ. მარგარეტ შუხარდმა გიოტინგენის

უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკაში. გერმანული ენიდან თარგმნა ნუგეშა გაგნიძემ, რომელიც გამოქვეყნდა ჟურნ. არავის 2016 წ-ის მე-2 ნომერში (32-35). ეს ბრწყინვალე და აქამდე ბედის ირონიით „დამალული“ ზღაპარი სწორედ ზემოხსენებული თარგმანის მეშვეობით შემოიჭრა ქართულ მიმოქცევაში. ზღაპარში მწერლური ოსტატობითაა მოთხრობილი ბედნიერების მაძიებელი ორი ძმის ამბავი. მეფის ვაჟებს თავიანთი სამეფო არ ჰყოფნით და დაუოკებელი სურვილის დასაკმაყოფილებლად სახლიდან ძალიან შორს მიემგზავრებიან. წასვლამდე ისინი დანიშნული ქვის ქვეშ თავიანთ ბეჭდებს ათავსებენ, რათა ასე გაიგონ დაბრუნების შემდეგ ერთმანეთის ავან-ჩავანი; თუ რომელიმე მათგანს დათქმულ დროს ბეჭედი კვლავ იმ ადგილზე დახვდა, ე.ი. ბეჭდის პატრონი გასაჭირშია და დახმარება ესაჭიროება. ერთი წლის მერე უფროსი ბრუნდება, ხოლო უმცროსი ძმის ბეჭედი ადგილზე ხვდება. იგი მიემართება თავისი ნაბოლარა ძმის საპოვნელად და გადასარჩენად. ხანგრძლივი და შრომატევადი ძიების წყალობით ის სამეფო სასახლეში იპოვის სიცოცხლისაგან დაცლილ, უსულოდყოფილ ძმას, ჯადოსნური ყვავილის მეშვეობით გააცოცხლებს, დაიხსნის გასაჭირისაგან უმცროსი ძმის საცოლეს და მფრინავი ოქროს პერანგით შინ ბრუნდებიან. ასეთია ძალიან მოკლე ამ ზღაპრის შინაარსი. მოკლე შინაარსიდანაც კი კარგად ვხედავთ, თუ როგორ დეტალურად მისდევს ჯადოსნური ზღაპრის მოქმედ პერსონაჟთა ფუნქციებს რობაქიდის ეს ზღაპარი, რაც უთუოდ, მწერლის სასახლოდ ჩაითვლება. სულ ასეთი 31 ფუნქციით გახლავთ შემკული ჯადოსნური ზღაპრის გმირი, საიდანაც პირველია ოჯახის ერთ-ერთი წევრის სახლიდან წასვლა, ბოლო კი - ამავე გმირის უკან დაბრუნება, ქორწინება და გამეფება. ფაქტობრივად, ავტორი საოცარ წრიულ და ლოგიკურად გადანასკვლელ ჯაჭვს ქმნის და ამავედროულად თავისი ზღაპრის გმირებს ფუნქციათა მრავალფეროვნებითაც ტვირთავს, კერძოდ: ყველა (აქ: ორივე, და არა „ერთი“) გმირი გადის სახლიდან - ერთ-ერთი ბრუნდება - კვლავ ტოვებს თავის სამფლობელოს - მოჰყავს უმცროსი ძმა - ეს ძმა ქორწინდება მეფის ასულზე და მეფდება. ყურადღებას იქცევს უფროსი ძმის რობაქიდისეული სახეც; როგორც წესი, ქართულ ხალხურ ზღაპრებში უმცროსი ძმა გარეგნულადაც და მორალურადაც უფრო ძლიერია თავის უფროს ძმებზე, აქ კი, თითქოს, „დაჩაგრული“ უფროსი ძმის ძალზედ ორიგინალურ რეპრეზენტაციას (ტრანსფორმაციას)

გვთავაზობს ავტორი (შენიშნულ ფუნქციათა შესახებ ვრცელი მსჯელობისათვის იხ. პროპი, 1984: 70-106).

ვ. ი. პროპის მიერ გამოვლენილი 31 ფუნქცია ჯადოსნური ზღაპრისა, უფრო უნივერსალურია, მაგრამ რამდენადაც ზღაპარი ნაციონალურ დაღს ასვამს ნარატივს, კვლევისათვის საინტერესო და საყურადღებო უნდა გამოდგეს, თუ როგორი ეროვნული ხაზით განვითარდა საერთო ზღაპრული მოტივები, როგორი მოდიფიკაციის გზა განვლო ამა თუ იმ განსაზღვრულმა ფუნქციამ და ასევე ანგარიში უნდა გაეწიოს იმასაც, თუ რა ასახვა ჰპოვა ნაციონალურმა ბაზისმა ქართული ხალხური და ლიტერატურული ზღაპრის ტექსტში. ნაყოფიერი შედეგის მისაღწევად, საჭიროა დავადგინოთ, თუ რას ცვლის მწერალი - ლიტერატურული ზღაპრის ავტორი ლიტერატურულ ზღაპარზე მუშაობისას, როგორ ინარჩუნებს სიახლოვეს ხალხურ ზღაპართან და ამისათვის რა ხერხებს, რა ენობრივ საშუალებებს მიმართავს, რამდენად ასხვაფერებს შინაარსსა და რა დოზით ახდენს ზღაპრული პერსონაჟის ტრანსფორმირებას. ზუსტი სურათის მისაღებად მიზანშეწონილად მივიჩნევთ შესადარებელ ტექსტთა დიაქრონიულ ხაზზე დალაგებას, რაც საბოლოოდ დაგვანახებს, ვინ უფრო მარჯვედ ახერხებს ზღაპრისათვის დამახასიათებელი არქაულობის დაცვას, ძველი თუ, - თანამედროვე ავტორი. ხალხური ზღაპრების უთვალავი რაოდენობიდან გამომდინარე, სასურველია, თავდაპირველ ეტაპზე, დამუშავებულ იქნეს, ჯერ ლიტერატურული ტექსტები, შემდგომ ეტაპზე კი, რამდენადაც ეს შესაძლებელი იქნება, თითოეულ ავტორისეულ ზღაპარს მოემებნოს ანალოგი ხალხურ (ფოლკლორულ) ზღაპარში. ამგვარი სამუშაო მეთოდით შევძლებთ ერთ ლოგიკურ ბადეში კვლევის საბოლოო შედეგების მოქცევას. ასევე, უპრიანია, ლინგვისტური მასალის ასახვა ლექსიკური სინსეტების ცხრილში, რაც კიდევ უფრო მკვეთრად და ნათლად წარმოაჩენს მსგავსებას ამ ორ ახლობელ მონაცემს შორის.

ცნობილი მეცნიერი, ლიტერატურათმცოდნე და ქართული ფოლკლორის დაუღალავი მკვლევარი მ. ჩიქოვანი წერდა: „ფოლკლორული ნაწარმოების განხილვა და შესწავლა იმავე წესით შეიძლება, რა წესითაც მწერლის თხზულება ისწავლება. განსხვავება მათ შორის იმ სპეციფიკურ ფორმაშია, რომლითაც,

ვთქვათ, **“ზღაპარი განსხვავდება მოთხრობისაგან”** (ჩიქოვანი, 1938: 12). დღეს არსებული სალექსიკონო განმარტებები არ იძლევა საშუალებას გავმიჯნოთ ერთმანეთისაგან ჟანრულად ახლომდგომი მონაცემები - ზღაპარი, იგავ-არაკი, მოთხრობა თუ ნოველა, რაც თავისმხრივ, გამოიწვია განსამარტ ცნებათა დეფინიციებში უხვად თავჩენილმა გადაკვეთის, შეხების წერტილებმა. მაგალითისათვის, სულხან-საბა ორბელიანი ვერ ხედავდა მიჯნას იგავსა და არაკს შორის; არაკის მისებური განმარტება ასეთია: „არაკი სომხურად იგავს ჰქვიან.“ გაურკვევლობას ქმნის ზღაპრის საბასეული ახსნაც, ვინაიდან გამოდგება არაკის განმარტებადაც. კერძოდ: „ზღაპარი არს მოგონებული ტყუილი, ამბავად შემქვევრებული და არა ქმნილი მყოფობით.“ **საერთო სურათის თანახმად, ზღაპარი არის გამოგონილი, ფანტასტიკური შინაარსის მქონე ამბავი, თუმცა წილი გამონაგონისა შეიძლება ყველა ლიტერატურულ ჟანრში შეგვხვდეს.** ვფიქრობთ, მეცნიერულ დონეზეა შესაძულებელი ის ჟანრული, და ამავ დროს, მკაცრად სპეციფიკური კრიტერიუმები, რომელთა საშუალებითაც შესაძლებელი გახდება მოცემული ტექსტის ჟანრობრივი კვალიფიცირება, ანუ დადგინდება მისი ჟანრული რაობა, ამისათვის კი, თითოეული ფორმის (ზღაპარი, იგავი, არაკი, მოთხრობა) **იდეურ-სტრუქტურული სიღრმისეული შესწავლაა საჭირო.** აქვე ვიტყვით, რომ „ტყუილი“ და „გამონაგონი“ ვერ მოგვეკვლინებიან ფარდ ცნებებად, ვინაიდან ზღაპრებში გამოგონილი ფონი სიმართლის გამოაშკარავებასა და უკეთურების მხილებას ემსახურება. მაშასადამე, ზღაპარში ალეგორია სიმართლის თქმის ერთგვარი ხერხია, და, ამდენად, ერთი შეხედვით ფანტასტიკურ, მოგონილ ამბებსაც კი უტყუარი სიმართლე ასაზრდოვებთ. მაშასადამე, „ზღაპარის ტყუილი“ განსხვავდება „რეალური ტყუილისაგან“, რადგან იგი სიმართლის საბურველით გახლავთ მოსილი, და ამრიგად, ზღაპრებში ტყუილი „ზოგი ტყული მარგებელიას“ პრინციპით, სიმართლის ერთ-ერთ ვარიანტად რეალიზდება. პარადოქსულად ჟღერს, მაგრამ ფაქტია, რომ, სამწუხაროდ, **/ზღაპარ/ ფუძით ნაწარმოები სიტყვები, როგორებიცაა ზღაპრობა, ზღაპრობანი, მეზღაპრე, მეზღაპრეობა, „ზღაპრული“, ზღაპრისგულა, მუცლითმეზღაპრე, „მატყუარას“ მნიშვნე-**

ლობით დამკვიდრდნენ ენაში, მაშინ როდესაც, ზღაპრების მიზანს სრულებითაც არ წარმოადგენს სიცრუეზე აპელირება. შენიშნული სურათის ჩამოძვრა, ჩვენი აზრით, გამოიწვია ხალხის შეხედულებამ იმის თაობაზე, რომ, თითქოს, ზღაპრები ტყუილ, გამონაგონ ამბებს გვიამბობდნენ, მაგრამ მათ მხედველობიდან გამორჩათ ის უმნიშვნელოვანესი ასპექტი, რომ ალეგორია და ფანტასტიკური ფონი ზღაპრის ავტორთა მიერ შემოთავაზებული სიმართლის თქმის თავისებური და ორიგინალური ხერხია. **სინამდვილეში, ზღაპრის მთავარი პერსონაჟის გასავლელი გზის გავლა, შეიძლება ჩვენც - რეალურ ადამიანებსაც მოგვიწიოს და ამ თვალსაზრისით, ზღაპრები უხვად გვაწვდიან მზა ფორმულებს, თუ როგორ გავუმკლავდეთ ვერაგი ცხოვრების მიერ მომზადებულ განსაცდელებს, რომლებიც არ ვიცით სად და როდის შეგვხვდება.** თითქოს, ზღაპრის უცნობი ავტორი ან ავტორთა კოლექტივი ერთგვარ პროპაგანდირებას უწევდნენ კეთილ საქმეთა დასახვასა და აღსრულებას, მიუთითებდნენ შრომისა და გარჯის გარდაუვალ დაფასებაზე და ამით მოტივაციას ზრდიდნენ მკითხველთა თუ მსმენელებში. **სინამდვილეში, ბოროტების გამიშვლებული და გამძაფრებული სახით წარმოჩენა ზღაპრებში მიზნად ისახავს იმ მწარე და გარდაუვალი რეალობის ჩვენებასა თუ უწყებულებას, რომ ბოროტებას საზღვარი არ აქვს, ცხოვრება ისეთი მშვენიერი არაა, როგორც ჩვენ წარმოგვიდგენია, და ერთგვარად, ასეთი უკიდურესი (მაქსიმალისტური) გადაწყვეტილებით გვამზადებს სამომავლო იმედგაცრუებებისათვის, თუმცა პროტაგონისტის (კეთილი გმირის) მეშვეობით შეგვაგონებს, რომ ბრძოლას ყოველთვის აქვს აზრი.** სწორედ ამიტომაც იმარჯვებს კეთილი ბოროტზე, ამიტომაც უძებნიან ზღაპრებს ბედნიერ დასასრულს მეზღაპრეები. მ. ჩიქოვანი ბრძანებდა: „საუკუნეთა მანძილზე ქართველმა ხალხმა სულიერი და ნივთიერი კულტურის მდიდარი საგანძური შექმნა. ეროვნული კულტურის ამ საგანძურში საპატიო ადგილი უჭირავს ჩვენს მრავალსაუკუნოვან ზეპირსიტყვიერებას. საბედნიეროდ, ხალხური პროზა, კერძოდ ზღაპარი, ჩვენი საზოგადოების ყველა ფენისა და ასაკის წარმომადგენელთა ყავლგაუსვლელი ინტერესით სარგებლობს დღესაც. ვისაც სურს შეისწავლოს ქართველი ხალხის წარსული, მისი

მრავალსაუკუნოვანი ბრძოლა დამპყრობთა წინააღმდეგ, ჩასწვდეს თავისუფლებისადმი ჩვენი შეუწელებელი სწრაფვის საიდუმლოს, ის ისტორიულ წყაროებთან, მხატვრულ ლიტერატურასთან და მატერიალური კულტურის ძეგლებთან ერთად აუცილებლად ხალხურ სიტყვიერებასაც უნდა გაეცნოს“ (ჩიქოვანი, 1991: 3-4). ამდენად, ზღაპრებს არ გააჩნიათ ასაკობრივი შეზღუდვა და სასწრაფოდ გადასინჯვას მოითხოვს ხალხში დამკვიდრებული არაჯანსაღი ჰიპოთეზა, რომ ზღაპრები ბავშვებისათვის იწერება. თუ ზღაპრები, მართლაც, ტყუილების ქადაგებასა და პროპაგანდირებას ეწევიან, მაშინ რაში მდგომარეობს ზღაპრების რეალური ფუნქცია, რატომ ვუკითხავთ უფროსები მცირეწლოვან ბავშვებს ზღაპრებს, განა, ტყუილის ქმნას ვასწავლით? უნდა ითქვას, რომ ზღაპარი თავისი გამორჩეული დიდაქტივიზმით ფილოსოფიური აზროვნების შედეგს წარმოადგენს. მოგეხსენებათ, გათავისებულ ტყუილს არაფერი საერთო არ აქვს სიმართლესთან, და არც შეიძლება ჰქონდეს. აღნიშნული ასპექტი უაღრესად მნიშვნელოვანი და გასათვალისწინებელია ზღაპრების შესწავლის დროს. **ჟანრულ-ეროვნული კრიტერიუმების არარსებობა ართულებს ლიტერატურულ ზღაპარზე დაკვირვებას, ვინაიდან ჭირს მოცემული ტექსტის ზღაპრად კვალიფიცირება.** იქნებ, სწორედ განმარტებების ნაკლოვანებებმა, ან ამ სფეროში ამგვარ საკითხებზე არსებულმა უმწირესმა სამეცნიერო ლიტერატურამ, გამოიწვია ის, რომ დიდ, სახელოვან და გამოცდილ მწერლებსაც კი უჭირდათ თვალსაჩინო ზოლის გავლება მოთხრობასა და ზღაპარს შორის, ამიტომაც ისინი მოთხრობების ციკლში აერთიანებდნენ თავიანთ თხზულებებს და ერთგვარად, „დასათავურებისას“ მკითხველის ამარა ტოვებდნენ სხადასხვა ჟანრისა და უამრავი თემატიკით დახუნძლულ ტექსტებს... ეს ერთობ უცნაური მოცემულობა უფლებას გვაძლევს, არგუმენტირებულ მსჯელობაზე დაყრდნობით, ზღაპრებად გადავანალიზოთ დღეს უტყუარად მოთხრობებად მიჩნეული ტექსტები. იმდენად მსუყეა ლიტერატურულად ქართველ მწერალთა მოთხრობები, რომ დაუშვებელიც კია მათი ერთი კონკრეტული ჟანრის ქვემ გაერთიანება, რამდენადაც დაიჩრდილება მწერლური ნიჭი და შემოქმედის ფანტაზიის უკიდევანო გასაქანი. სირთულეს ხსნის

თავად ავტორი, როდესაც ნაწარმოებს სათაურის ქვეშ, ფრჩხილებში, თავადვე უთითებს ჟანრის სახელწოდებას, ე.ი. მოთხრობაა, ზღაპარი თუ სხვა რაიმე სახის თხზულება, მაგრამ, სამწუხაროდ, ამ ხერხს ძალიან ცოტანი თუ მიმართავდნენ. არ დავაშორებთ და აქვე ვიტყვი, რომ ამ კუთხით, ერთგვარ სიახლესა და მოწინავე კვლევას წარმოადგენს ქართულ სამეცნიერო სივრცეში ნესტან კუტივაძის ნაშრომი „ქართული ლიტერატურული ზღაპარი (XIX საუკუნე)“. აქ მკვლევარი საინტერესო რეპრეზენტაციას გვთავაზობს აკაკისა და ვაჟას მოთხრობებისა და პარალელურად საყურადღებო დასკვნებსაც ავითარებს. მიგვაჩნია, რომ ამგვარი კვლევები უნდა გაღრმავდეს და უნდა გაგრძელდეს ამ მიმართულებით მუშაობა. **უთუოდ მხედველობაშია მისაღები ის გარემოება, რომ ზოგჯერ ჟანრულ სპეციფიკურობას საბჭოური ცენზურა აპირობებდა, ანუ მწერლის გადაწყვეტილება, თუ რა ჟანრით შემოფარგლავდა თხზულებას (ზღაპარი, მოთხრობა, ლეგენდა, ამბავი), იძულებით ხასიათს ატარებდა.** იცით, ქართველი მწერლები თავიანთ ნაწერებში არ ერიდებოდნენ იმდროინდელი პოლიტიკოსებისა თუ მაღალჩინოსნების მწვავე კრიტიკას, რის გამოც მათი ნამოღვაწარი იბლოკებოდა და იმისათვის, რომ ამ ნაშრომებს მზის სინათლე ეხილათ, ავტორები მათ ზღაპრებად ასაღებდნენ, რომ, თითქოს, იმ ტექსტში აღწერილი ამბავი იყო მოგონილი, ტყუილი და არაფერი აკავშირებდა სიმართლესთან. ამიტომაც სანამ ტექსტოლოგიურ კვლევა-ძიებას დავიწყებდეთ, ისტორიული სინამდვილის შენარჩუნება-დაცვის მიზნით, თვითონ ფაქტი, რაშიც პირველად მონაცემს ვგულისხმობთ, აუცილებლად ცალკე დამოწმების ღირსია.

დასკვნა:

ქართული ხალხური და ლიტერატურული ზღაპრების კვლევა-ძიების მიმართულებით კიდევ ბევრია გასაკეთებელი და არაერთი დღემდე ღია საკვანძო საკითხი საჭიროებს მეცნიერულ გადაწყვეტას. აუცილებელია, ქართველოლოგებმა ხელი შეეწყვიტოს „ვადაგასული“ ზღაპრების დაბრუნების საშვილთაშვილო საქმეს ქართულ თანამედროვე კულტურაში.

დამოწმებული ლიტერატურა:

- ახვლედიანი, 1989:** გ. ახვლედიანი, ქართული საისტორიო ზეპირსიტყვიერება, თბ., 1989;
- თაგაური, 2017:** გ. თაგაური, ქართული ფოლკლორის კვალი ვეფხისტყაოსანში, თბ., 2017;
- კიკნაძე, 2008:** ზ. კიკნაძე, ქართული ფოლკლორი, თბ., 2008;
- კუტივაძე, 2014:** ნ. კუტივაძე, ქართული ლიტერატურული ზღაპარი (XIX საუკუნე), ქუთაისი, 2014;
- ორბელიანი, 1991:** ს.ს. ორბელიანი, ლექსიკონი ქართული, ტ. 1, თბ., 1991;
- პროპი, 1984:** ვ. პროპი, ზღაპრის მორფოლოგია; მთარგმნელი მ. კარბელაშვილი, თბ., 1984;
- რობაქიძე, 2016:** გრ. რობაქიძე, ორი ძმა; მთარგმნელი ნ. გაგნიძე, არავი, II, ახალციხე, 2016;
- სიხარულიძე, 1976:** ქ. სიხარულიძე, ქართული ფოლკლორის ისტორიისა და თეორიის საკითხები, თბ., 1976;
- ქურდოვანიძე, 2002:** თ. ქურდოვანიძე, ქართული ზღაპარი, თბ., 2002;
- ჩიქობავა, 1950:** არნ. ჩიქობავა, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ტ. 1, თბ., 1950;
- ჩიქობავა, 1955:** არნ. ჩიქობავა, ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი, ტ. 4, თბ., 1955;
- ჩიქოვანი, 1938:** მ. ჩიქოვანი, ქართული ფოლკლორი, წ. 1, თბ., 1938;
- ჩიქოვანი, 1991:** მ. ჩიქოვანი, ჯადოსნური ზღაპრები, თბ., 1991;
- ჩოლოყაშვილი, 2009:** რ. ჩოლოყაშვილი, ზღაპარი და სინამდვილე, თბ., 2009;
- ჯანჯღავა, 1995:** თ. ჯანჯღავა, ზვიადის ერთი უცნაური ზღაპრის საიდუმლო, თბ., 1995.

Gabriel Tagauri

Prospects of researching Georgian Tales

Present paper analyses conceptual and structural characteristics of Georgian tales, including those controversial aspects that still call for solution. All thirty-one functions fairy-tails, formulated by V.Y. Propp, are more of a universal nature than purely national. However, as long as every tale integrates national features into narration, the purpose of my research was to explore how the conventional intents of a tale transform and how general motives of its storyline get modified in the national context. Particularly important was to understand how the national basis gets reflected in the texts of Georgian folk and literary tales. Authors of the folk and literary pieces alike are very selective in what words they put into the mouths of their characters so that their spoken language would accurately communicate the message that the authors aspired to get across. Present paper is inspired by these thoughts and aspirations.